

01 HOLMEN FLÅDENS BY I BYEN

SE MERE PÅ WWW.25FANTASTISKE.DK

’Holmen’ var oprindeligt en fællesbetegnelse for alle de områder, hvor den danske flådes skibe blev fremstillet, repareret, vedligeholdt og opbevaret. Det var en by i byen, hvor flåden havde egne love og fængsel, hospitaler og skoler, kirker og kirkegårde. Igennem mere end 300 år var Holmen Danmarks største arbejdsplads. Her var man tidligt ude med ny teknologi og formåede at tilpasse sig skiftende tiders krav og udfordringer. Denne udvikling har efterladt sig tydelige spor, der stadig kan ses og opleves.

FOLD HER

01 // HOLMEN – FLÅDENS BY I BYEN

HOLMEN
GALIONSVEJ 39
1437 KØBENHAVN K

FOLD HER

01 NYBODER

Fra 1631 opførte Christian 4. boliger til søens folk – eller: „Dy Boer til Søefolckied“, en lang stribe rækkehus, som nu kaldes Nyboder. Der blev bygget 200 boliger på hver ca. 40m² bestående af en stue, et kammer, en forstue og endelig et køkken, der skulle deles med naboen. Husenes farve var dengang hvid og ikke okkergul som i dag.

02 'GRØDHUSET' I RIGENSGADE

Kong Frederik 3. lod i 1668 et 'guldhus' opføre i Rigensgade til alkymisten Borri. Efter kongens død blev Borri smidt ud og huset konverteret til kvæsthus for flåden. Men der er hurtigt for lidt plads, så patienterne overflyttes til kvæsthuset på Christianshavn og en privilegeret (dvs. udnævnt af kongen) uld-manufaktur flytter ind i 1695. Fra 1719 drives stedet som Kgl. Militært Ulden Manufakturværk frem til 1814. Dog nedbrænder det gamle Guldhus i 1759, for at blive erstattet af den fabrikk man kan se i dag. Da den kgl. uldmanufaktur flyttede virksomheden til Usseø Klædefabrik, oprettes der atter et sygehus i Rigensgade, denne gang et garnissygehus, kaldet 'Grødhuset' i klædefabrikken.

GAMMELHOLM

Gammelholm er et kvarter i indre by som omkranses af Havnegade, Niels Juels Gade, Holmens Kanal og Nyhavn. Det nuværende boligkvarter blev til, efter skibsværfterne flyttede til Nyholm (nu kendt som Holmen) i 1859.

03 REBERBANE, HEIBERGSGADE 9

En reberbane er det sted, hvor man i gamle dage fremstillede tovværk. Teknikken krævede, at hele tovet skulle være udstrakt under fremstillingen. Derfor var reberbaner meget lange. "Den Gule Længe" i Heibergsgade 9, udgør resterne af Holmens reberbane, der blev bygget i 1573.

04 HOLMENS KIRKE

Orlogsværftets smedje fra 1563, bygget af Peter de Duncker, er grundstammen i den nuværende Holmens Kirke. Inde i kirken udgør skib og kor den gamle ankersmedje. Mellem smedjen og kanalen lå en treetages bygning. Den havde en høj gav i italiensk stil, fordi den antageligt kunne ses fra slottet.

05 CHRISTIAN 4.S HAVN OG ARSENAL

På Slotsholmen kan man i dag mærke historiens vingesus, når man sidder på græsset midt i Christian 4.s havn. Her opførte Christian 4. i 1598-1604 et stort firlænget anlæg med et stort havnebassin på 6.000 m² i midten. Her blev Flådens skibe forsynet med kanoner fra Tøjhuset, fødevarer fra Provianthuset og skibsøl fra Kongens Bryghus. Men som skibenes størrelse voksede, blev pladsen for trang. Derfor blev en del af flådens aktiviteter fra 1690'erne flyttet til det, vi idag forstår ved Holmen.

06 'KONGEPORTEN', ARSENALØEN

Holmens sydligste ø er Arsenaløen. I 1742 begyndte et stort arsenalbyggeri efter tegning af Philip de Lange på den kunstige ø. Anlægget skulle bruges til opbevaring af flådens kanoner. Bygningerne har facade mod byen og slottet. For at markere synslinien fra slottet og den enevældige konges magt opførtes „Kongeporten“. Porten er en gemt skat.

FREDERIKSHOLM

Der er mange bygninger på Frederiksholm, og de anvendes alle til andre formål end de oprindelige. De største forandringer er sket efter Søværnet forlod Holmen i 1993. Men der findes stadig mange smukke eksempler på moderne dansk industriarkitektur.

07 MOTORTORPEDOBÅDSVÆRFTET

Værftet fra 1954 var oprindeligt et stort, overdækket værksted, hvor de såkaldte MTB (motortorpedobåde) blev bygget og repareret. Produktionen stoppede i 1993. I dag er værftet ombygget til fashionable ejerlejligheder.

FOLD HER

TJEK OGSÅ:

Orlogsmuseet
Overgaden oven Vandet 58
1415 København K.
www.orlogsmuseet.dk

Nyboders Mindestuer
Skt. Pauls Gade 24
1313 København K.
Åbent for offentligheden på søndage fra kl. 11.00 - 14.00
www.nybodersmindestuer.dk

FOLD HER

08 KANONBÅDSSKURENE

Langs Frederiksholms østlige bred ligger seks sortmalede kanonbådsskure fra 1805-27. Her opbevaredes kanonbåde, robåde bevæbnede med en eller to kanoner, der var flådens hovedvåben efter nederlaget i 1807 til englænderne. Efter en gennemgribende restaurering i 1990'erne, flyttede en række mindre virksomheder ind i skurene, heriblandt den heden-gangne avis „Dagen“.

09 HOVEDMAGASINET OG TAKKELOFTET

Langs Takkelloftsgraven er der to lange bygninger (hver er 140m lange). Det er Søndre og Nordre Magasinbygning, der blev bygget i 1767 til opbevaring af skibenes takkelage bomme, fald, skøder mm.), kaldet „Takkelloftet“ og „Hovedmagasinet“. Nu er der indrettet lejligheder i Søndre Magasinbygning og Nordre Magasinbygning anvendes af arkitektskolen.

10 GROVSMEJDE

I dag har Kunstakademiets Arkitektskole til huse i Holmens lange grov- og kleinsmedje, der blev tegnet af arkitekten Ferdinand Meldahl i 1861.

11 KOBBERSMEDJE

Den solide bygning fra 1884 falder godt ind i industrikomplekset og peger med sine rundbuede smedjærsvinduer på Mehlhalds byggeri. Kobbersmedjen anvendes i dag af Rytmsk Musikonservatorium.

12 NYT MASKINVÆRKSTED

Yderst på Frederiksholm ligger Nyt Maskinværkstedet fra 1916-18. Det er et af de fineste eksempler på tidlig jernbetonarkitektur og det er opført af det danske pionerfirma Christiani & Nielsen.

13 FLYDEDOKKERNE, DOKØEN

I dag er der kun to bygninger tilbage på Dokøen. Den mest dominerende er det nybyggede operahus. Ved siden af operahuset står pumpehuset fra den gamle tørdok. Flydedokkerne og værkstederne er fjernet, og kun tørdokken fra 1858 og de to højbane-kraner fra 1920'erne og -30'erne minder om, at der engang lå et aktivt skibsværft her, som i årtier var en af Københavns største arbejdspladser.

NYHOLM

Nyholm er altså den ældste del af Holmen, og rummer i dag Marinestation København som bl.a. indeholder en kadetskole. Her er åbent for offentligheden mellem solopgang (dog tidligst kl. 08.00) og solnedgang.

14 MASTEKRANEN

Kranen fra 1750 er bygget i træ af arkitekt Philip de Lange. Murværket er kun en skal, der beskytter trækonstruktionen mod vind og vejr. Kranen blev betjent af matroskorpset og brugt ved kølhaling af skibe, isætning af master mm. Fra kranens top hejste man om dagen et flag, og ved stormvarsel en rød lanterne. Derfor blev kranen kaldt „messedrengenes skræk“.

15 HOVEDVAGTEN

Ved siden af mastekranen ligger en lille bygning med et karakteristisk tårn med ur og en krone. Det er Nyholms Hovedvagt fra 1744, i daglig tale kaldet „Under Kronen“. Også Hovedvagten er tegnet af Philip de Lange. Bygningen rummede kontorer for Chefen for Flådestationen, senere Marinestationen og hans stab.